

Katarzyna Segiet

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Walory edukacyjne filmu. Krótka refleksja nad filmem *Zawód* – *pracownik socjalny*

KEY WORDS

the movie,
the educational
valuables of documen-
tary, social work,
social pedagogy

ABSTRACT

Segiet Katarzyna, *Walory edukacyjne filmu. Krótka refleksja nad filmem „Zawód – pracownik socjalny”* [The Educational Valuables of Movie. A Short Reflection on the Documentary: “Profession – a Social Worker”]. Kultura – Społeczeństwo – Edukacja nr 1(9) 2016, Poznań 2016, pp. 9–13, Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-0422. DOI 10.14746/kse.2016.9.1.

The use of video in education has many advantages, which include among others quick and interesting information’s transfer, more attractive and modern methods and forms of work with students as well as the ability to quick update shared the knowledge and many materials. The film provides not only news and impact on intellect, but by the relevant statement of facts calls deep experiences and can become the starting point for lively discussions on important issues and problems associated with the implementation of the content within the item social pedagogy.

Rozwój cywilizacyjny i szybko zmieniająca się organizacja życia oraz pojawiające się wyzwania edukacyjne stawiają również nowe wymagania wobec instytucji powołanych do profesjonalnego przygotowania osób zajmujących się pomaganiem. Zadania socjalne, opieka, wsparcie społeczne czy animacja społeczno-kulturalna nie mogą być pozostawione jedynie naturalnemu biegowi zdarzeń, rozwiązaniom doraźnym lub działaniom wolontariuszy i amatorów.

Kształcenie pedagogów społecznych oraz przyszłych opiekunów i pracowników socjalnych powinno polegać nie tylko na dostarczaniu wiedzy niezbędnej do

rozumienia zasadniczych wartości wypływających z dorobku tej dyscypliny pedagogicznej, na kształtowaniu umiejętności zawodowych, ale przede wszystkim na kształtowaniu postaw psychospołecznych, moralnych, estetycznych – niezbędnych przecież w pracy polegającej głównie na służeniu pomocą jednostkom, rodzinom, grupom lub instytucjom. Aleksander Kamiński zawsze mówił: „adeptów do tego zawodu należy nie tylko uczyć, ale i wychowywać do ich roli zawodowej wymagającej wewnętrznego nastawienia na pracę z innymi, zdolności rozumienia i dostrzegania potrzeb innego człowieka, tendencji do udzielania pomocy, akceptacji wyrozumiałości”. A zatem, aby praca socjalna miała szansę powodzenia i osiągnęła pozytywne efekty, od pedagogów, pracowników socjalnych, animatorów społecznych wymaga się głębokiego zaangażowania, postawy empatycznej, syntonii, a przede wszystkim fachowości.

W naszym kraju mamy ciągle zbyt mało pracowników socjalnych, ich wynagrodzenie jest niskie, status społeczny również niewysoki, a warunki pracy trudne. To wszystko sprawia, że zawód ten nie jest postrzegany jako atrakcyjny, dający możliwość zrobienia kariery¹. W Polsce pracownicy socjalni pracują w warunkach znacznie odbiegających od tych w innych krajach Unii Europejskiej. Dodatkowo należy nadmienić, iż praca socjalna bywa też niebezpieczna. W wielu sytuacjach bezpieczeństwo pracownika socjalnego jest zagrożone, notowano ostatnio przypadki poważnych obrażeń i śmierci. Pracownicy socjalni stwierdzają, że głos niezaradnych i zmarginalizowanych osób oraz grup (takich, jak żyjący w ubóstwie, bezdomni, dzieci, osoby starsze, ludzie dotknięci ułomnościami fizycznymi lub umysłowymi) często nie jest słyszany. Celem pracowników socjalnych jest umożliwienie takim ludziom nagłośnienia ich trosk oraz wspólna praca z beneficjentami świadczeń socjalnych nad poprawieniem polityki socjalnej – narodowej oraz międzynarodowej. Pracownicy socjalni reagują nie tylko na indywidualne potrzeby osób, ale i na szersze zjawiska społeczne, takie jak ubóstwo, przemoc w rodzinie, bezdomność i potrzeba opieki zdrowotnej. Zadaniem pracy socjalnej jest promowanie praw człowieka i sprawiedliwości społecznej, co zawiera się w definicji pedagogiki społecznej².

---

¹ Szerzej: Skowera 2007: 8–9. Wyniki ankiety dotyczące satysfakcji zawodowej pracowników socjalnych oraz informacje o ankiecie „50 pytań do polskich pracowników socjalnych” przygotowanej w ramach holendersko-polskiego projektu MATRA SIC! znajdziesz: <http://sic.to/indexpl.php?page=1709>

² Szerzej: Remiezowicz 2007; Kolat-Joniak, 2007.

Pragnąc podkreślić rangę podejmowanego tematu i przybliżyć sam termin „praca socjalna”, oprócz studiowania lektury warto wzbogacić wiedzę studentów filmem, na przykład obrazem w reżyserii Grzegorza Karbowskiego z Video Studio Gdańsk pod tytułem *Zawód – pracownik socjalny*³, który niewątpliwie wzbogaca przekazywane treści i odgrywa diametralną rolę nośnika ważnych znaczeń dla pedagogiki społecznej. Ukazuje on studentom, jak pracę socjalną w Polsce dostosowuje się do wymogów współczesności.

Wykorzystanie filmu w edukacji ma wiele zalet, do których zaliczamy między innymi: szybkie i ciekawe przekazanie informacji, uatrakcyjnienie i unowocześnienie metod i form pracy ze studentami pedagogiki, a także szybka aktualizacja udostępnianej wiedzy i materiałów. Film dostarcza nie tylko wiadomości i oddziałuje na intelekt, lecz przez odpowiednie zestawienie faktów wywołuje głębokie przeżycia i może stać się punktem wyjścia do żywej dyskusji dotyczącej istotnych kwestii i problemów związanych z realizacją treści programowych w ramach wielu przedmiotów, między innymi pedagogika społeczna. Są nimi przykładowo następujące zagadnienia realizowane w ramach przedmiotu:

- praca socjalna jako pole działania pedagoga społecznego,
- teoria i praktyka pracy socjalnej,
- rola i specyfika zawodu pracownika socjalnego (film stanowi tu punkt wyjścia do praktycznej nauki warsztatu).

Grzegorz Karbowski, reżyser filmu, stara się pokazać ciekawą profesję, która przyciąga jednostki o unikatowych cechach, a zwłaszcza osoby, które cechuje skrajnie pozytywne nastawienie do ludzi i pewna łatwość brania na siebie cudzych problemów. Pomysłodawcą projektu jest Willem Blok, wykładowca Uniwersytetu Nauk Stosowanych NHL w Leeuwarden w Holandii, który powiedział, że w rozwiniętych systemach demokratycznych troszczymy się nie tylko o siebie. Ludzie żyją w różnych warunkach i nie mają równych szans w życiu. Dlatego społeczeństwo oferuje pomoc tym, którzy są w potrzebie. Jednym z serwisów tego rodzaju jest pomoc socjalna. Film dokumentuje tego typu działania i dedykowany jest ludziom, którzy troszczą się o to na co dzień, czyli pracownikom socjalnym. Informuje także o potrzebie wspierania tej grupy zawodowej i przełamywania stereotypowego jej postrzegania. Interesujące jest to, że film przedstawia codzienne obowiązki zawodowe od dopiero zdobywających doświadczenie studentów szkół policealnych, przez opiekunów środowiskowych i organizato-

---

³ Był on dołączony do „Informacyjnego Biuletynu Inicjatyw Społecznych IBIS Poznański” 2007, nr 39 – 4/1–2.

rów społeczności lokalnej, po ich przełożonych. Wszyscy są zgodni, że wykonują ten zawód, bo sprawia on im ogromną przyjemność⁴. Film przedstawia, czym jest praca socjalna. Podobnie jak pisze w swoim artykule Aleksandra Kowalska (Kowalska, 2007: 3–5), praca socjalna jest ukazana w filmie w różnorodnych sytuacjach zagrożenia wykluczeniem społecznym. Wspomniana wyżej przeze mnie autorka ujmuje pracę socjalną jako:

- interakcję społeczną (tj. aktywne uczestniczenie dwóch stron),
- świadczenie (pomaga określić przyczyny problemu, wzmacniając jednostkę, grupę lub środowisko w nabywaniu umiejętności pomocnych w niwelowaniu przyczyn),
- długotrwały proces (zaliczamy do niego między innymi rozpoznanie i wnikliwą diagnozę sytuacji, uruchomienie zasobów zewnętrznych, budzenie motywacji do zmiany, przeprowadzenie zmiany, monitorowanie prowadzonych działań, ocena z klientem) (Kowalska, 2007: 3–5).

Film ukazuje zatem pracowników socjalnych w ich codziennej pracy z osobami, grupami bądź społecznościami, gdzie ma miejsce zagrożenie pogorszenia ich jakości życia. Ukazuje także ważną umiejętność w pracy socjalnej, jaką jest korzystanie z zasobów społecznych, postawienie właściwej diagnozy sytuacji życiowej (problemowej) oraz szukanie konstruktywnych rozwiązań. Pozwala poznać metody, jakimi posługuje się w swojej pracy zawodowej pracownik socjalny. Zaliczamy do nich: pracę z indywidualnym przypadkiem, z grupą i tak zwaną metodą środowiskową, czyli organizowanie społeczności lokalnej. Celem filmu jest ukazanie także tego, co podkreśla A. Kowalska, że we współczesnej pracy socjalnej założone cele realizuje się poprzez połączenie wszystkich trzech metod i budowanie kompleksowego systemu wsparcia (Kowalska, 2007: 3–5).

Współcześnie należy zauważyć niepokojące zjawisko: dorastające pokolenie nie chce bądź nie umie podejmować działań wspólnotowych, tak ważnych dla pracy wychowawczej, opiekuńczej i socjalnej. Jest ono nastawione na konsumpcję, na myślenie i działanie rynkowe, na wybicie się w obliczu bezwzględnej konkurencji. Z tych też względów film może być pomocny w ukazaniu studentom problematyki z zakresu pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, jak i przyczynić się do ukształtowania się u nich odpowiednich postaw, niezbędnych przecież w pracy zawodowej związanej z pomaganiem. W tym znaczeniu o filmie będziemy mówić między innymi jako o nośniku ważnych znaczeń dla pedagogiki,

---

⁴ <http://wpis.irss.pl/filmy-o-pracownikach-socjalnych/>; www.sic.to

a zwłaszcza dla pedagogii społecznej, która w węższym znaczeniu jest teorią wychowawczej funkcji pracy socjalnej odnoszącej się do wszystkich generacji wieku (Olubiński, 2002: 31–39; Kamiński, 1980: 54). Zgodnie z powyższym ujęciem praca socjalna (społeczna) polega na „(...) wydobywaniu i pomnażaniu sił ludzkich, na ich usprawnianiu i organizacji wspólnego działania dla dobra ludzi” (Radlińska, 1961: 361), „(...) na odpowiednim zaspokajaniu potrzeb socjalno-bytowych oraz kulturalno-wychowawczych; na kompensowaniu braków biologicznych, społecznych oraz kulturalnych oraz na wspomaganiu pomyślnego rozwoju podopiecznych, tj. wzmacnianiu szans rozwojowych ludzi przy ich współdziałaniu” (Kamiński, 1980: 13).

Prezentowany film uzupełnia zdobywaną wiedzę i umożliwia studentom dobre rozumienie rzeczywistych problemów socjalnych. Ukazuje specyfikę techniki i metodyki zawodowej w różnych instytucjach socjalnych oraz w społecznym ruchu na rzecz ludzi wymagających szczególnej troski. Zauważyłam, że prezentacja filmu motywuje do dyskusji, niekiedy do autorefleksji, a także unaocznia jednocześnie wartość, siłę oraz sposób oddziaływania filmu na odbiorcę (studenta), z uwzględnieniem jego przesłania i walorów edukacyjnych. I tak poprzez odpowiednio zastosowanie treści filmowych w procesie edukacyjnym uzyskuję zamierzony efekt pedagogiczny ukazujący, iż optymalna wartość pracy zawodowej nie wynika wyłącznie z wiedzy merytorycznej pracownika, lecz stanowi jej funkcję, tj. jedność jego kwalifikacji i motywacji.

Literatura

- <http://wpis.irss.pl/filmy-o-pracownikach-socjalnych/>; www.sic.to
Informacyjny Biuletyn Inicjatyw Społecznych IBIS poznański” (2007) nr 39 – 4/1–2.
Kamiński A. (1980). *Funkcje pedagogiki społecznej*. Warszawa.
Kolat-Joniak A. (2007). *Praca socjalna – wiele wymiarów*. „Informacyjny Biuletyn Społecznych IBIS Poznański” nr 39–4/1–2.
Kowska A. (2007). *O pracy socjalnej bez definicji*. „Informacyjny Biuletyn Społecznych IBIS Poznański” nr 39–4/1–2.
Olubiński A. (2002). *O pedagogicznych aspektach pracy socjalnej*. [W:] K. Frysztacki, K. Piątek (red.). *Wielowymiarowość pracy socjalnej*. Toruń.
Radlińska H. (1961). *Pedagogika społeczna*. Warszawa.
Remiezowicz M. (2007). *Edukacja pracowników socjalnych w Polsce*. „Informacyjny Biuletyn Inicjatyw Społecznych IBIS Poznański” nr 39– 4/1–2.
Skowera P. (2007). *Co trapi pracownika socjalnego?* „Informacyjny Biuletyn Społecznych IBIS Poznański” nr 39–4/1–2.